

HÍREK, BESZÁMOLÓK

A MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR KÁROLYI KUTATÓCSOPORTJÁNAK ELSŐ ÉVE

A Károlyi család történetével, az egyes családtagok életével, kastélyaikkal, birtokaikkal már régóta foglalkoznak a történészek különböző közgyűjteményekben, kutatóintézetekben, egyetemeken. 2005-ben a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár központi témájának választotta levéltári napjai keretében a Károlyiak történetét, a témáról a nagykárolyi Károlyi kastélyban több előadás is elhangzott. Már akkor felmerült a kutatások összehangolásának igénye. A 2016. szeptember 19-én, Nyíregyházán megrendezett A Károlyi család történetének kutatási lehetőségei című műhelykonferencián végül megfogalmazódott egy elképzelés olyan kutatócsoport létrehozására, amelyben helyet kapna történész, művészettörténész, muzeológus, levéltáros, egyetemi oktató, nyelvész éppen úgy, mint a helytörténész. A szerveződő munkacsoport első projektje a Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár kiadásában 2017-ben megjelentetett forráskiadvány volt. A kötet szerkesztője, Kovács Ágnes korábban már kiadta Károlyi Sándor feleségéhez, Barkóczy Krisztinához írt leveleit, valamint Barkóczy Krisztina férjéhez írott leveleinek 1711-ig keletkezett részét is publikálta.¹ Most a további, még fellelhető levelek közreadása volt a cél, mely a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával 2017 szeptemberében meg is valósult.² A nyíregyházi megbeszélés résztvevői arról is határoztak, hogy életre hívnak egy a Károlyiakhoz kapcsolódó, évente tartandó rendezvénysorozatot. Fontos szempontként felmerült, hogy a tervezett rendezvények a Károlyiakhoz szorosan köthető helyszínhez kapcsolódjanak. A rendezvénysorozat első helyszínének így tökéletes választás volt Fehérvárcsurgó, ahol a helyet a Károlyi József Alapítvány biztosította.

A fehérvárcsurgói Károlyi-kastélyban 2017. október 14-én megtartott kamara-kiállítással kísért konferencia és műhelymegbeszélés

¹ Károlyi Sándor levelei feleségéhez (1704–1724). 1–2. kötet. (Közreadják: Csobó Péter, Fejes Judit, Kovács Ágnes, Kovács Zoltán, Restás Attila, Szabó Zolt, Wiedemann Krisztina. Szerkesztette, jegyzetekkel és mellékletekkel ellátta: Kovács Ágnes.) Debrecen, 1994.; Barkóczy Krisztina levelei férjéhez, Károlyi Sándorhoz. Első kötet (1698–1711). (Közreadják: Fogarassy Zoltán, Kovács Ágnes. Szerkesztette, jegyzetekkel és mellékletekkel ellátta: Kovács Ágnes.) Debrecen, 2011.

² „...Az Isten is azt segíti, aki iparkodik.” Barkóczy Krisztina levelei férjéhez, Károlyi Sándorhoz. Második kötet: (1712–1724). (Szerk.: Kovács Ágnes). Nyíregyháza. 2017. (A Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára Kiadványai. II. Közlemények, 49.)

a frissen kiadott forrásgyűjtemény köré szerveződött. Laczlavik György a Magyar Nemzeti Levéltár Magánlevéltárak és Gyűjtemények főosztályának vezetője nyitotta az előadássorozatot *Forráskiadás és levéltári anyag kapcsolata. Károlyi Sándor és Barkóczy Krisztina nyomtatásban (is) megjelent levelezése* címmel. Előadásában a forráskiadás és levéltári anyag kapcsolatrendszerét mutatta be abból a szempontból, hogy a maguk a levelek a történeti kutatásban milyen szerepet töltenek be. Az említett, összesen négy kötetből álló könyvsorozat tekintélyes mennyiségű levelezésről tanúskodik. Az első, Károlyi Sándor Barkóczy Krisztinához intézett leveleit tartalmazó rész 1994-ben két kötetben 349 levelet tartalmazott, Barkóczy Krisztina Károlyi Sándorhoz intézett, 2011-ben és 2017-ben kiadott levelei pedig összesen 702 db-ot. Laczlavik György ez utóbbi kötet anyagát mutatta be és elemezte jelen előadásában. Három nagy kérdés köré csoportosította mondanivalóját: a levelek keletkezési körülményeit, fennmaradásuk történetét és jelentőségüket vizsgálta. A levelek nagy száma miatt felvetődik a kérdés, hogy miért levelezett ilyen sokat egymással a házaspár és miért tudtak fennmaradni ezek a levelek? Károlyi Sándor politikai szerepvállalásai miatt sokat tartózkodott feleségétől távol, így Barkóczy Krisztina minden ügyes-bajos dologról írásban értesítette férjét, illetve véleményét is kikérte. Károlyi Sándor szívében viselte a család iratainak sorsát, megőrzését, nagy részben neki köszönhetjük a levelek fennmaradását. Miben rejlik a levelek jelentősége? A levelek témái igen széles skálán mozognak – szó van benne a családról, a vallásról, az országos politikáról, a gazdálkodásról, a felelősségtudatról – ezért több tudományág számára is nagy haszonnal forgatható a kötet. Az előadó a levelek stilisztikai sajátosságainak bemutatásával zárta az előadását. A levelek nyelvezete népies élőnyelv, úgy tűnik, mintha a házaspár beszélgetne egymással; sokszínűség jellemzi, vagyis vannak komor, tréfás, gúnyos, illetve patetikus hangvételűek.

Mészáros Kálmán a Hadtörténeti Intézet és Múzeum tudományos munkatársa *Károlyi Sándor és Barkóczy Krisztina levelezésének történeti hozadéka* című előadásában a kötetből szemelvényezve keltette fel az érdeklődést a hallgatóság számára. A házaspár gyermekeinek, unokáinak, távoli és közeli rokonainak a sorsa gyakran szerepel a levelekben központi témaként, így az előadó példaként említette Károlyi Klára félresikerült házasságát Haller Gáborral, amivel kapcsolatban Barkóczy Krisztina kemény véleményt fogalmazott meg. Nagyobb és sokszínűbb elemzésre adhat lehetőséget Barkóczy Krisztina jellemének a megismerése. Erős, határozott aszszony volt, élesen bíralt, véleményezett is, bármilyen témáról legyen

szó, ugyanakkor a pletykázkodás távol állt tőle. Férjének azonban gyakran panaszkodott, erre a gazdálkodással és a cselédséggel kapcsolatban hozott példákat az előadó. Egészségügy történeti érdekességek is felbukkannak a levelekben, hiszen orvosuk volt a híres kolozsvári orvos doktor, Köleséri Sámuel, sok levélben írt Barkóczy Krisztina fia, Károlyi László betegségéről, a gyógy módokról, saját bajairól, sőt a menopauza tüneteiről is.

Kovács Ágnes, a kötet szerkesztője, a Debreceni Egyetem nyugalmazott docense a *Szatmár vármegye főispáni székéből az országos politikába: br. (gr.) Károlyi Sándor rendkívüli életpályája* címmel tartott előadásában elsősorban Károlyi sikeres karrierjének hátterét és okait vette szemügyre. A korszak átfogó ismertetésén túl a hallgatóság rengeteg olyan apró részletet megismerhetett, amely talán új nézőpontból világította meg a még mindig ambivalens megítélésű Károlyi Sándor személyiségét. II. Rákóczi Ferenc fejedelem által kinevezett főparancsnokként az ő nevéhez köthető a császári csapatok vezetőjével, Pálffy Jánossal való megegyezés. Az előadó hangsúlyozta, hogy a Rákóczi-szabadságharc eredményeinek részleges megmentése, a rendi sérelmek orvoslásának ígérete a Szatmári békével részben realizálódott. Károlyi a szabadságharc után többé már nem helyi politikus, tevékenysége nem korlátozódott Szatmár vármegyére, tevékenysége országos jelentőségű. Törekedett a szatmári béke törvényi megerősítésére, ezért nagyon sok feladatot vállalt magára, többek között a Systematica Comissio albizottságának elnökeként. A páratlan politikai pályafutás mögött a szabadságharcban megalapozott kapcsolatrendszer, a vezetői tehetség és nem utolsósorban a korszakban kialakult különleges politikai konstelláció adta lehetőségek keresendők. Károlyi fő politikai koncepciója a rendi dualizmus volt, ennek érdekében tevékenykedett, ha kellett ennek megfelelően változtatott is politikáján.

A konferencia zárásaként Bara Júliának, a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Művészettörténeti Intézete tudományos munkatársának *A Károlyi család udvarházai, kastélyai és palotái a 18. században* című előadását hallgathatta meg a közönség. Előadását Károlyi Antal műpártolásának bemutatásával kezdte, aki a nagykárolyi kastélyt a kényelmi szempontoknak megfelelően akarta átalakíttatni, és ezzel több építést is megbízott, de a kivitelezés meghiúsult. Az előadó kiemelte, hogy egy-egy kastélynak több építési periódusa volt, ezekről a tervrajzok, a levezetések, a berendezések és az azokról készült festmények adhatnak további útmutatást. Ezek mellett a fennmaradt inventáriumok, illetve az aukciósházak kiírásai lehetnek támpontok. Kutatásainak tanulsága, hogy egy-egy korszak műtárgyainak kutatásához a későbbi időszakban fennmaradt forrásokat is fel kell tárni, egy palota egész építéstörténetét vizsgálni kell. Az előadás nagyobb részt a nagykárolyi kastély bemutatásáról szólt, így megtudhattuk, hogy az évek során többszörös átalakításon ment át a kastély, jelentős fegyvergyűjteményt halmozott fel a család, amelynek nagy része ma a Magyar Nemzeti Múzeumban található. Az előadó által rekonstruált nagykárolyi ősgaléria fennmaradt portréi alapján kijelenthető, hogy a Károlyiak a legjelentősebb portréfestőket foglalkoztatták; a család későbbi levéltárosa, Éble Gábor 1913-as feljegyzésében 17 portrét írt össze. Ezután az előadó bemutatta Károlyi Sándor rezidenciális építkezéseit is. Az előadás végén a Károlyi család tulajdonában lévő kastélyokról szólt röviden: Olcsva, Salánk, Szegvár, Radvány, Bátorkeszi, Erdőd, Tótmegyer, Derekegyháza. A 18. század végétől már csak átmeneti szállásként funkcionált a nagykárolyi

kastély, inkább a bécsi, illetve a pest-budai paloták lettek a család központjai, ami politikai szerepvállalásukkal magyarázható.

A konferencián nem csupán a Károlyi családhoz köthető legújabb történelemtudományos kutatások eredményei kerültek ismertetésre, hanem egy kamara-kiállítás is megtekinthetők a résztvevők. A kiállított dokumentumok kiválóan illusztrálták az előadásokat.

A konferencia előadásait egy kerekasztal-beszélgetés zárta, amelynek fő témája a kibontakozó Károlyi-kutatások lehetőségei voltak. A beszélgetés zárásaként és a rendezvény egyik legfontosabb eredményeként formálisan is megalakult a Károlyi Kutatócsoport, amelynek célja, hogy a család történetével kapcsolatos kutatásokat a lehetőségek szerint tovább tágítsa mind időbeni, mind területi és módszertani szempontból. Feladatul tűzték ki, hogy a család korokon átívelő mecenatúráját, épített örökségét, politikai, társadalmi és kulturális tevékenységét állítsa a tervezett történeti és művészettörténeti kutatások homlokterébe. A kutatócsoport tagjai között Károlyiakkal foglalkozó történészek (Bara Júlia, Fazekas Rózsa, Kovács Ágnes, Mészáros Kálmán, Zsoldos Ildikó) mellett közgyűjtemények vezetői (Szatmár megye: Hágó Nándor Attila, Szócs Péter Levente, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: Kujbusné dr. Mecsei Éva, Mohácsi Endre), levéltáros szakemberek (Vágsellye: Novák Veronika), és fiatal kutatók (Avar Anton, Csorba Noémi, Sárhegyi Tamás, Schmidt Anikó) is előfordulnak, nem csak Magyarországról, hanem határainkon túlról is. A kutatócsoport vezetője Laczlavik György, titkára Bakó Zsigmond lett.

A Magyar Nemzeti Levéltár vezetése által 2017. december 21-én hivatalosan is engedélyezett kutatócsoport a Károlyi-kutatások (13–20. század) katalizátora szeretne lenni. Céljának elsősorban adatbázisok építését tartja, melynek a Nemzeti Levéltár lehet a gazdája, de kiadványok megjelentetésétől (sőt akár kutatási programokban való részvételtől) sem zárkózik el. A családdal foglalkozó kutatások nemcsak azért kiemelkedően hasznosak, mert Magyarország egyik legrégebbi nemesi családjának tagjai elkerülhetetlenül fontos szerepet játszanak évszázadok óta az ország történelmében, hanem azért is, mert a nagy számban fennmaradt források feltárása jelentősen bővítheti a nemzeti történelmi kánont. A kutatócsoport folytatni szeretné – legalább évente egyszer – műhelymegbeszéléseinek, konferenciáinak sorozatát, mely a *Hittel és erénnyel, Károlyiak a történelemben* címet viseli.

A sikeres fehérvárcsurgói rendezvény után a legfőbb feladat a kutatócsoport adminisztrációjának, kommunikációjának megteremtése volt. A megalakulást követően a 15 főből álló kutatócsoport kilenc fővel gyarapodott (24 főre) és továbbra is várja új tagok jelentkezését.

A kutatócsoport fontos feladatának tartja, hogy a Károlyi családdal kapcsolatos ismereteiről minél több fórumon beszámoljon, és a szigorú tudományos keretet elhagyva a közművelődést is elősegítse. E cél által vezérelve a már Fehérvárcsurgón bemutatott forráskötetet igyekezett több helyen is népszerűsíteni. 2017. november 7-én Szatmárnémetiben *A Család, házasság, gyermeknevelés. Barkóczy Krisztina levelei férjéhez, Károlyi Sándorhoz* címmel megtartott rendezvényen a szerkesztő-közreadó Kovács Ágnes *Egy keletmagyarországi nagyasszony a 17-18. század fordulóján: gr. Károlyi Sándorné gr. Barkóczy Krisztina (1671–1724)* címmel tartott előadást, amelyet a kötet lektorának, Mészáros Kálmánnak előadása követett *Barkóczy Krisztina levelezésének nyelvezete* címmel. Bara Júlia 2017.

december 9-én Kolozsváron a Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat Művészettörténet szekciójában tartott előadást Ünnepek és mulatságok a Károlyi család nagykárolyi kastélyában címmel az Erdélyi Református Múzeumban. December 18-án Nyíregyházán szintén bemutatásra került a Barkóczy Krisztina férjéhez, Károlyi Sándorhoz intézett leveleiből összeállított forráskiadvány. A hallgatóság mellett, hogy betekintést nyert az írott források által kínált értékes információkba, megismerte a kötet közreadójának, Kovács Ágnesnek eddigi munkásságát, történelmi ars poeticáját. A beszélgetést a kutatócsoport meghatározó tagja, Kujbusné dr. Mecsei Éva, az MNL Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltárának igazgatója vezette.

2018. február 26-án *Virtuális utazás a múltba* címmel került megrendezésre a Károlyi Kutatócsoport következő említést érdemlő eseménye. A rendezvénynek a baktalórántházi Dégenfeld Kastélymúzeum adott otthont az MNL Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára, a Jósza András Múzeum és Baktalórántháza Város Önkormányzata szervezésében. Az eseményen bemutatták a megjelenteknek Barkóczy Krisztina férjéhez intézett leveleinek forráskiadványát, továbbá tudományos előadásokon keresztül kirajzolódott a Károlyi család Baktához fűződő viszonya. Az eseményt Baktalórántháza polgármestere, Nagy Lajos nyitotta meg, ami után Kujbusné dr. Mecsei Éva köszöntője következett. Az első előadást Kovács Ágnes tartotta, melynek során a megjelentek részletesen megismerkedhettek Károlyi Sándor földesúri tevékenységével. Az *Egy egzisztenciális sikertörténet: gr. Károlyi Sándor földesúri tevékenysége* című előadását Laczlavik György előadása követte, aki *Károlyi-birtokok Baktán innen és túl* címen tartott átfogó ismertetést a Károlyi család birtokairól. A harmadik előadó Mohácsi Endre, a Jósza András Múzeum osztályvezetője volt, aki *A baktai grófnő: Károlyi Klára* címen tartotta meg előadását. Végezetül a baktai kastély építésének történetébe is betekintést nyerhettek az érdeklődők Németh Péter nyugalmazott múzeumigazgató *A baktai kastély építése* című előadásán keresztül.

2018. június 23-án a Múzeumok Éjszakáján több, mint 1400 látogató kísérhette végig a Károlyi család életét a dokumentumok tükrében, a kezdetektől egészen a 20. századig. A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában megnyitott kamarakiállítás, mely a *Károlyiak. Egy arisztokrata család ötszáz éve* címet viselte, egy, a család életét bemutató előadással egészült ki, amelyet Kovács Ágnes a *Családi élet 300 éve* címmel tartott meg.

A Károlyi Kutatócsoport 2018. szeptember 10-én tartotta *Hittel és erénnyel, a Károlyiak a történelemben* című rendezvénysorozatának 2018. évi soron következő eseményét. A workshop és műhelymegbeszélés helyszíne a Károlyi család első birtokközpontja, Nagykároly volt, és az eddigiekhez hasonlóan a Nemzeti Kulturális Alap, továbbá Nagykároly város támogatásával valósulhatott meg. A rendezvény elsődleges célja a folyamatban lévő kutatások megismerése, valamint a rövid- és középtávú tervek kijelölése volt. A kutatócsoport egy év alatt több új taggal gyarapodott, akik közül néhányan ezen a találkozón mutatták be kutatásukat és részeredményeiket. Az érdeklődők összesen kilenc előadást hallgathattak meg.

Az első előadó Mészáros Kálmán a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum tudományos munkatársa, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem tudományos programjához kapcsolódva a Szatmár és Nagykároly környéki települések Rákóczi-szabadságharc idején történt katonai állításával foglalkozott. A kutatás eredményeit a tőle megszokott

elhivatottsággal ismertette a hallgatósággal. Bara Júlia a Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Intézetének tudományos munkatársa *A pesti Egyetem utcai Károlyi-palota egykori gyűjteményei* címmel tartott előadásában az épülettel kapcsolatos leltárokat, archív fényképeket és katalógusokat mutatta be. Ma az épület a Petőfi Irodalmi Múzeumnak ad helyet. Az előadó aprólékos módon két fontos tárgykörrel foglalkozott, a lakáskultúrával és a műtárgyakkal. Sárhegyi Tamás – a Pázmány Péter Doktori Iskolájának hallgatója és az MNL Mikes Kelemen programjának résztvevője – előadását A Károlyiak és az embermentés a vészidőszakban címmel tartotta, amelyben azt mutatta be, hogy Károlyi György (1871–1954) miként segítette a zsidó származású Kellner család kimenekítését Magyarországról. Az előadó kiemelte, hogy kutatása még nem lezárt és utalt a témában rejlő lehetőségekre.

Zsoldos Ildikó, a Nyíregyházi Egyetem intézetvezetője, *Károlyi István (1845–1907) politikai szerepvállalásai az 1905–1906-os kormányzati krízis idején* című előadásával érkezett az eszmecserére. A téma újszerű megközelítését mutatja, hogy az események mellett megismerhettük Károlyi István politikai identitásának meghatározó jegyeit (temperamentumos, népszerűség-kereső magatartás, hatásos szónok), és politikai konfliktusaival, illetve magánéleti kapcsolataival, különösen fiával, a szintén politikai karriert befutott, és az előző előadásban már említett, Károlyi Györggyel. Sávoly Tamás, a Habsburg Ottó Alapítvány igazgatóhelyettese *Károlyi Lajos és fia, Alajos 155 éves pesti palotájának története* című előadása arra világított rá, hogy egy család történetéről milyen sokat elárul a lakhelye. Megtudhattuk, hogy az Ybl Miklós tervei alapján készült palota építésének – amelyet 1863-ban kezdtek el – politikai indítéka volt. Az építkezést végül Alajos fejezte be, aki apja elképzeléseivel teljesen ellentétes eredménnyel. Az előadás második felében a palota hét történelmi korszakát ismerhette meg a hallgatóság. Laczlavik György előadásában arra tért ki, hogy a Károlyi levéltár viszonylagos forrásbősége ellenére is nehézségekbe ütközik a Károlyiak 18. századi birtokgazdálkodásának feltárása. Ennek okai között a levéltár többszöri átrendezése is megemlíthető, ami sokszor az összetartozó iratok szétszóródását eredményezte. A kutatócsoport vezetője, az alkalmat kihasználva, röviden beszámolt az elmúlt időszakban végzett tevékenységekről is. Említést tett a fehérvárcsurgói Károlyi-kastély manzárdszobájában a közeljövőben nyíló kisebb kiállításról, mely a Károlyi József Alapítvány és a Magyar Nemzeti Levéltár együttműködésében valósul meg. A kiállításához több tárgyat is kölcsönöztek az Országos Levéltártól, többek között a Károlyi Sándor és Barkóczy Krisztina kettős ősfáját, amelynek reprodukcióját a workshop résztvevői élőben is megtekinthették. Ezután *Avar Anton*, az MNL OL levéltárosa vázolta ennek az ősfának a kutatási lehetőségeit. A családfa vizsgálata során címertani és genealógiai megfigyeléseket tett, hipotéziseket állított fel és hangsúlyozta, hogy további kutatások szükségesek a teljes képhez. Ez a kettős ősfá valószínűleg 1712 körül keletkezhetett, amikor a család megkapta a grófi címet. Egy 1728-as leltár szerint Barkóczy Krisztina nagykárolyi szobája falát díszítette. Fazekas Rózsa, a Nyíregyházi Egyetem tanára *Károlyi György és a debrői uradalom megszerzése (1840-1856)* című előadásában kiemelte, hogy jelenleg folyó kutatásai célja, hogy a Károlyi György szerzeményi birtokaira vonatkozó iratokat összegyűjtse és feldolgozza. A birtokok közül elsőként a debrői uradalmat választotta. Véleménye szerint Károlyi Sándor után György gróf a legnagyobb birtokszerező

a családban: 1844-ben megvásárolta a csurgói, 1847-ben a deprői, 1859-ben a sőregi, végül 1862-ben a mácsai uradalmat. Birtokgyarapításának célja, hogy szebb jövőt teremtsen családjának és megvédje őket az elszegényedéstől. Egy érdekes adalékot is megtudhattunk az előadásból, mégpedig azt, hogy a deprői uradalom kapcsán tett lépések jól árnyalják Károlyi György és titkára, Bártfai László közötti kapcsolatot, mély barátságot. A második napi szakmai út előkészítéseként a Szatmárnémeti Megyei Múzeum aligazgatója, *Szőcs Péter Levente*, Erdőd váráról tartott ismertető előadást, vár régészeti ásatásairól készült képi beszámolóval zárva az előadások sorát.

A kifejezetten jó hangulatú műhelybeszélgetés során rövid távú feladatok is megfogalmazódtak: saját honlap készítése és szerkesztése, melyen az eddigi eredmények összegyűjtése és publikálása mellett meg kell, hogy jelenjen a Károlyi család története, a kutatócsoport tagjainak bemutatása, levéltári anyag ismertetése, kutatási segédletek stb. Körvonalazódott a következő találkozó helyszíne is, ahová remélhetőleg még több Károlyi-kutató fog eljönni, együtt gondolkodni a család múltjának feltárásáról, a további kutatási lehetőségekről.

Bakó Zsigmond–Csorba Noémi–Sárhegyi Tamás

BESZÁMOLÓ A ROMÁNIAI GENEALÓGIAI ÉS HERALDIKAI KONGRESSZUS CÍMERTANI ELŐADÁSÁIRÓL

2018. május 10–12-e között Jászvásárban szervezte meg a 18. Országos Genealógiai és Heraldikai Kongresszust a Sever Zotta Román Genealógiai és Heraldikai Intézet. A konferencia az 1918. december 1-jei gyulafehérvári nyilatkozat centenáriuma jegyében zajlott. A bemutatott 55 előadás elsősorban többsége genealógiai témájú volt, egy kisebb szekció címertani dolgozatokat tartalmazott, s egy-egy falerisztikai és vexillológiai előadás is elhangzott.

A címertani előadások igazodtak a meghirdetett tematikához, s a véletlen úgy hozta, mindannyi erdélyi ihletésű volt. Ittu Constantin nagyszabedény heraldikus filozofikus megközelítésben a Románia címerében felfedezhető erdélyi heraldikát boncolgatta. Diaconu Ana-Felicia bukaresti heraldikus a Román Nemzeti Levéltár bukaresti központi hivatalában végzett kutatásai alapján adalékokkal szolgált Keöpeczi Sebestyén József címerművészről, és bemutatta annak az erdélyi megyék címereiről készített rajzait. Ezek a korábbi vármegyei címerek heraldikai rajzai, s csupán terv szintjén maradtak meg, mivel a Román Királyság megyecímereiben igyekezett kiküszöbölni a magyar múltat, és a román történelemre helyezte a hangsúlyt. Ezt a témát a kongresszus egyetlen magyar résztvevője, Szekeres Attila István sepsiszentgyörgyi heraldikus bontotta ki részletekbe menően, bemutatva a Székelyföld területén található megyék és városok címerének módosítását Erdélynek Romániához való csatolását követően. Szintén a témához kapcsolódva, Szekeres Attila István szekcióindító előadásában Erdély címeréről értekezett annak apropóján, hogy a kiegyezés után a Magyar Királyság közép-címerének negyedik mezéjét foglalta el Erdély jelképe, majd Erdély Romániához való csatolását követően a Román Királyság 1921-ben elfogadott, Keöpeczi Sebestyén József által készített címerében szintén a negyedik mezőbe került.

Harmadik előadása során Szekeres Attila István bemutatta az általa szerkesztett, a székelyudvarhelyi székhelyű Hargita Megyei Hagyományörzési Forrásközpont kiadásában 2017 végén román nyelven megjelent *Simboluri istorice secuiești* (Székely történelmi jelképek) című tanulmánykötetet, amelynek címertani fejezetét ő maga írta, pecsétani részét Pál-Antal Sándor marosvásárhelyi történész, zászlótörténeti fejezetét Mihály János lövétei történész jegyzi.

Szekeres Attila István

